

**PRIORITETINIŲ MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR EKSPERIMENTINĖS (SOCIALINĖS,
KULTŪRINĖS) PLĖTROS IR INOVACIJŲ RAIDOS (SUMANIOS SPECIALIZACIJOS)
PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMO PROGRAMOS PROJEKTO PASTABŲ APTARIMO
POSĖDŽIO PROTOKOLAS**

2019-06-18 Nr. 252-81
Vilnius

Posėdis įvyko 2019 m. birželio 14 d. 10:00 val. 209 salėje

Posėdžio pirmininkas: Gintaras Vilda

Posėdžio sekretorė: Lina Vaičiūnienė

Dalyvavo:

Gintaras Vilda – Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų viceministras;

Rita Armonienė – Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos (toliau – Ekonomikos ir inovacijų ministerija) Europos Sąjungos investicijų koordinavimo departamento direktorė;

Remigijus Kabečius – Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Inovacijų ir pramonės departamento Verslo ir mokslo bendradarbiavimo skyriaus vedėjas;

Paulius Kamaitis – MOSTA ir Ekonomikos ir inovacijų ministerijos įgyvendinamo projekto „Mokslo ir inovacijų politikos prioritetų nustatymo sistemos kūrimas ir diegimas“ analitikas;

Aleksandras Izgorodinas – MOSTA ir Ekonomikos ir inovacijų ministerijos įgyvendinamo projekto „Mokslo ir inovacijų politikos prioritetų nustatymo sistemos kūrimas ir diegimas“ analitikas;

Renata Čitavičienė – Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Inovacijų ir pramonės departamento Inovacijų politikos skyriaus vyriausioji specialistė;

Lina Vaičiūnienė – Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Inovacijų ir pramonės departamento Verslo ir mokslo bendradarbiavimo skyriaus vyriausioji specialistė;

Ramojus Reimeris – MOSTA Inovacijų politikos analizės skyriaus vadovas;

Raminta Žemaitytė – MOSTA Inovacijų politikos analizės skyriaus politikos analitikė;

Jurgis Vasiliauskas – Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Studijų, mokslo ir technologijų departamento Technologijų ir inovacijų skyriaus vyr. specialistas;

Jolita Bočiarovienė – LRVK;

Gintaras Valušis – Valstybinis mokslinių tyrimų institutas FTMC;

Prof. hab. dr. Ričardas Rotomskis – Lietuvos mokslo tarybos pirmininko pavaduotojas;

Prof. dr. Vladas Vansevičius – Lietuvos mokslo tarybos Gamtos ir technikos mokslų komiteto narys;

Dr. Skaidra Trilupaitytė – Lietuvos kultūros tyrimų institutas;

Daiva Nazarovienė – Kultūros ministerijos Strateginio ir finansų valdymo skyriaus vedėja;

Milda Vakarainaitė – Kultūros ministerijos Profesionaliosios kūrybos ir tarptautiškumo politikos grupės vyriausioji specialistė;

Roma Survilienė – Nacionalinė kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacija;

Erika Godlevska – Nacionalinė kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacija;

Akad. prof. hab. dr. Leonas Valkūnas – Lietuvos mokslų akademija;

Mindaugas Bulota – Kauno technologijų universitetas;

Dr. Miglė Stančikaitė – Valstybinis mokslinių tyrimų institutas Gamtos tyrimų centras;

Dr. Valerijus Rašomavičius – Valstybinis mokslinių tyrimų institutas Gamtos tyrimų centras;

Irvinas Kairys – Nacionalinis vėžio institutas;

Vytautas Martinaitis – VGTU;

Gintaras Valinčius – Vilniaus universiteto GMC direktorius;

Nerija Putinaitė – Vilniaus universiteto TSPMI docentė;
 Aušra Martišiūtė Linartienė – Lietuvos literatūros ir tautosakos instituto direktorė.

P. Kamaitis trumpai pristatė pagrindinį susitikimo tikslą – aptarti suinteresuotų institucijų pateiktas pastabas Prioritetinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos (sumanios specializacijos) prioritetų įgyvendinimo programos (toliau – Programa) projektui ir jas išdiskutuoti. P. Kamaitis pažymėjo, kad Sumanios specializacijos programa atnaujinta atsižvelgiant į Mokslinių tyrimų ir ekspertinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos prioritetų įgyvendinimo koordinavimo grupės priimtą sprendimą 2018 m. gruodžio 20 d. posėdyje ir vėliau patvirtintą ekonomikos ir inovacijų ministro bei švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. vasario 19 d. pasirašytą rezoliuciją Nr. 252-22/SR-861 – dėl „Stambinimo scenarijaus“, išlaikant pagrindines investavimo kryptis, užtikrinant investavimo į Sumanios specializacijos kryptis tvarumą ir tęstinumą.

1. SVARSTYTA. Žemės ūkio ministerijos pateiktos pastabos:

1) Papildyti Programos 18.3 punktą ir jo antrąjį sakinį suformuluoti taip: „Nuolat didėjanti maisto produktų paklausa pasaulyje skatina žemės ūkio, **žuvininkystės** ir maisto gamybos sektoriaus plėtrą Lietuvoje“.

2) Papildyti Programos 18.3 punkto ketvirtą sakinį taip: „Todėl būtina plėtoti **agrobiologinių išteklių naudojimo**, saugesnių maisto žaliavų, maisto sudėtinių dalių ir produktų, maisto priedų, inovatyvių maisto pakuočių ir saugojimo technologijas“.

NUTARTA.

1) Nepritarti pastabai, kadangi Antrepreneriškos paieškos procese (toliau – EDP) agroinovacijų ir maisto technologijų krypties ekspertų darbo grupėje, kurioje dalyvavo ir KTU atstovai, šis klausimas buvo svarstomas, išdiskutuotas ir nuspręsta, kad žemės ūkio ir maisto sektoriaus gamybą apima visą maisto grandinę, todėl atskirai žuvininkystės, gyvulininkės, pienininkystės ir kitų žemės ūkio sektorių išskirti nereikia. Pasiūlymas perteklinis.

2) Pritarti.

2. SVARSTYTA. Kauno technologijos universiteto pateiktos pastabos:

1) Papildyti Programos 18.2 punktą ir jį suformuluoti taip: „Pažangi medicinos inžinerija ir **medicinos technologijos** ankstyvai diagnostikai ir gydymui“.

2) Programos 18.3 punkte terminą „maisto grandinė“ patikslinti į „**maisto sistema**“; 18.3.1 papunktyje „saugus maistas“ patikslinti į „**maisto užtikrinimas**“; 18.3.2 papunktį papildyti „**vertingus ir saugius komponentus**“; papildyti tematikomis: „**18.3.3. prevencinio (terapinio) maisto technologijos asmens ir visuomenės sveikatai**“ ir „**18.3.4. pažangios naujų maisto rizikos veiksnių nustatymo technologijos**“.

3) Programos 18.4 punktą papildyti nauja tematika: „**18.4.4. išmanieji jutikliai ir matavimo technologijos (*smart sensors and measurement technologies*)**“.

Papildyti 18.4.2 papunktį ir jį išdėstyti taip: „**18.4.2. pažangiosios ir tvarios medžiagos bei konstrukcijos**“.

4) Patikslinti Programos 18.6 punktą ir jį išdėstyti taip: „**18.6. Informaciniai ir ryšių modeliai bei technologijos**“ arba „**18.6. Analitinės, informacinės ir ryšių technologijos**“.

Papildyti 18.6.1 papunktį ir jį išdėstyti taip: „**18.6.1. dirbtinis intelektas, didieji ir paskirstytieji duomenys ir jų sauga**“.

5) Patikslinti Programos 18.7.3 papunktį ir jį išdėstyti taip: „**18.7.3. finansinės technologijos, inovatyvūs verslo modeliai**“.

Papildyti nauju papunkčiu: „**18.7.5. visuomenės inovatyvumo ir kūrybingumo ugdymas, technologinių inovacijų socialinis poveikis, stiprinant technologijų perdavimo centrus**“.

Papildyti nauju papunkčiu: „**18.7.6. socialinės ir kultūrinės inovacijos**“.

6) Programos strateginiame tikslė numatyti akcentus dėl **aukštos pridėamosios vertės produktus kuriančios pramonės plėtros**.

7) Programos tikslų pasiekimo kriterijų sąrašė nurodytas siektinas 0,9 (BVP proc.) MTEP verslo sektoriaus išlaidas 2023 m. suderinti su Lietuvos pramonę ar verslą atstovaujančiomis institucijomis.

8) Programos tikslų pasiekimo kriterijų sąrašė įtraukti ekologinius rodiklius šiuose prioritetuose: Energetika ir tvari aplinka; Nauji gamybos procesai, medžiagos ir technologijos; Išmanusis, nedaršus, susietas transportas.

9) Programos tikslų pasiekimo kriterijai privalo būti tobulinami.

NUTARTA:

1) Nepritarti pastabai, kadangi EDP metu sveikatos ir biotechnologijų krypties ekspertų darbo grupėje, kurioje dalyvavo ir KTU atstovai, šis klausimas buvo svarstomas, išdiskutuotas ir nuspręsta numatyti terminą – medicinos inžinerija.

2) Nepritarti dėl siūlomo termino „**maisto sistema**“; nepritarti siūlomam terminui „**maisto užtikrinimas**“, kadangi į EDP agroinovacijų ir maisto technologijų krypties ekspertų darbo grupėje,

dalyvaujant ir KTU atstovams, šis klausimas buvo svarstytas ir nuspręsta tematiką formuluoti taip: „tvarūs agrobiologiniai ištekliai ir saugus maistas“.

Nepritarti siūlomoms dviem naujoms tematikoms. Abi siūlomos tematikos yra siauros ir greičiau technologijų nei tematikos lygmens. Siūloma atskira tematika išskirti pažangių naujų maisto rizikos veiksnių nustatymo technologijas, kurios savo problematika patenka po tematika „18.3.1. tvarūs agrobiologiniai ištekliai ir saugus maistas“. Viena iš saugaus maisto užtikrinimo sąlygų yra maisto rizikos veiksnių nustatymui taikomos naujos technologijos. Prevencinio (terapinio) maisto technologijų kūrimo srityje Lietuvoje nėra jokios išskirtinės kompetencijos nei mokslo nei verslo institucijose. Turimos kompetencijos vertingų komponentų kūrime galės būti sėkmingai taikomos ir terapinio maisto technologijose. Taigi, Lietuvos tyrėjams ir verslui bus užtektinai erdvės idėjų įgyvendinimui. ES dokumentuose „Food2030“ keliami tikslai buvo nagrinėjami ekspertų darbo grupės susitikimuose formuluojant naujas Lietuvai aktualias prioritetų tematikas.

3) Nepritarti, kadangi EDP naujų gamybos procesų, medžiagų ir technologijų krypties ekspertų darbo grupėje, dalyvaujant ir KTU atstovams, šis klausimas buvo svarstytas ir nuspręsta prioritetą ir tematikos apibrėžtos taip, kaip yra numatyta LRV nutarime, nes „Pramonė 4.0“ yra ne revoliucija, o paradigma. Ji apima labai platų koncepcijų ir idėjų ratą, skirtingos pramonės šakos ir įmonės skirtingai jai pasiruošusios, ji vyksta evoliuciškai, skirtingais tempais. Pastabose pateiktas „Pramonės 4.0“ srities apimtį lyginimas su konkrečių pramonės šakių apimtimis yra nepagrįstas, nes tai nevienarūšių lyginimo objektai. Paradigmos Pramonė 4.0 keliami iššūkiai buvo detalai nagrinėti, rengiant Programos atnaujinimą. Jie atspindėti papunktyje „18.4.3. lanksčios produktų kūrimo ir gamybos technologijos“. Pažymėtina, kad pažangios medžiagos apima ir tvarias medžiagas (kai tas tvarumas yra reikalingas). Pasiūlymas perteklinis.

4) Nepritarti, kadangi EDP informacinių ir ryšių technologijų krypties ekspertų darbo grupėje, kurioje dalyvavo ir KTU atstovai, buvo nuspręstas toks tematikos formulavimas, nes „Modeliai“ yra labai nekonkretus terminas, netikslinga juo papildyti „technologijas“. Atsižvelgiant į tai, kad pasiūlymas yra perteklinis, paliekamas jau numatytas prioritetų pavadinimas „informacinės ir ryšių technologijos“.

Nepritarti 18.6.1 papunkčio papildymui, nes sauga ir taip yra svarbi didžiųjų ir paskirstytųjų duomenų tematikoje, todėl minėta tematika apima ir saugą. Pažymėtina, kad pasiūlymas yra perteklinis.

5) Nepritarti, kadangi EDP įtraukios ir kūrybingos visuomenės krypties ekspertų darbo grupėje, kurioje dalyvavo ir KTU atstovai, buvo nuspręsta naudoti terminą „novatoriškas“. Pažymėti, kad netikslinga įtraukti naują tematiką „18.7.5. visuomenės inovatyvumo ir kūrybingumo ugdymas, technologinių inovacijų socialinis poveikis, stiprinant technologijų perdavimo centrus“.

Nuspręsta iš dalies pritarti dėl įtraukios ir kūrybingos visuomenės prioriteto tematikos – „18.7.3. finansinės technologijos, novatoriški verslo modeliai“ dalį, susijusią su finansinių technologijų aprėptimi, perkelti į „informacinių ir ryšių technologijų prioritetą“ ir atnaujintą tematiką 18.7.3 formuluoti taip: „socialinės ir kultūrinės inovacijos, novatoriški verslo modeliai“.

6) Nepritarti 6–9 pasiūlymams, kadangi dar 2015 m., patvirtinus Sumanios specializacijos strategiją, buvo nustatyti tikslai, uždaviniai ir kriterijai, kurių siekiame. Programos tarpinis pažangos vertinimas nekvestionavo jau nustatytų tikslų, uždavinių ir kriterijų, o atsižvelgiant į EDP ekspertų įžvalgas, makroanalizę ir priemonių rinkinio analizę, buvo vertinami Sumanios specializacijos prioritetinių krypčių aktualumas, potencialumas ir ateities perspektyvos.

3. SVARSTYTA. Valstybinio mokslinių tyrimų instituto Gamtos tyrimų centro pateiktos pastabos:

1) Papildyti nauju 18.1.4 papunkčiu ir jį išdėstyti taip: **„18.1.4. tvarios aplinkos prioritetų visuomenei užtikrinimas augančio energetinio efektyvumo ir klimato kaitos kontekste“**.

2) Papildyti 18.3.1 papunktį ir jį išdėstyti taip: **„18.3.1. tvarūs agrobiologiniai ir geriamo vandens ištekliai ir saugus maistas“**.

3) Akcentuoti fundamentinių mokslų raidą ir numatyti prioritetinį fundamentinių mokslinių tyrimų finansavimą.

4) Detalizuoti, ką konkrečiai apima numatytas planinis finansavimas.

NUTARTA:

1) Nepritarti siūlomam 18.1.4 papunkčio papildymui, kadangi EDP energetikos ir tvarios aplinkos krypties ekspertų darbo grupėje šis klausimas buvo svarstytas ir nutarta palikti jau numatytas temas, kurios buvo detalios aptartos ir įtrauktos į Programą. Tematikos „18.1.1. paskirstytojo ir centralizuoto generavimo, tinklų ir efektyvaus energijos vartojimo sistemos sąveikumo stiprinimas“ aprėptis ir taip apima siūlomą įtraukti tematiką. Pažymėtina, kad siūlymas yra perteklinis.

2) Nepritarti siūlomam 18.3.1 papunkčio papildymui, kadangi į EDP agroinovacijų ir maisto technologijų krypties ekspertų darbo grupėje šis klausimas buvo svarstytas ir nuspręsta tematiką formuluoti taip: „tvarūs agrobiologiniai ištekliai ir saugus maistas“. Geriamojo vandens kokybė ir sauga yra visuotinai pripažįstama kaip tinkama dėl jo gamybos iš požeminių šaltinių. Kadangi geriamasis vanduo yra sudėtinė saugaus maisto grandinės dalis, jo taršos mažinimo problemos galės būti sprendžiamos tematikos „tvarūs agrobiologiniai ištekliai ir saugus maistas“ rėmuose.

3) Nepritari pastabai, nes Sumani specializacija yra valstybės investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas strategija, kurią kurdama Lietuva, kaip ir kitos ES šalys, nustatė savo MTEPI prioritetus, atsižvelgdama į konkurencinius pranašumus. Sumani specializacija nėra Lietuvos mokslo Kelrodis ar Programa. Rengiant Programą, pagrindinis tikslas buvo išgryninti tai, kas aktualu Programai, o ne pateikti visa apimančias formuluotes.

4) Sumanios specializacijos prioritetinės kryptys yra finansuojamos ES struktūrinių fondų lėšomis per Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir Ekonomikos ir inovacijų ministerijos MTEPI priemones.

4. SVARSTYTA. Valstybinio mokslinių tyrimų instituto Fizinių ir technologijos mokslų centro pateiktos pastabos:

- 1) Patikslinti 18.3 punkto nuostatas, susijusias su neigiamu poveikiu klimato kaitai.
- 2) Patikslinti 18.5 punkto nuostatas, susijusias su transporto išmetamų teršalų mažinimu.

NUTARTA. Pritarti abiemis pateiktiems pasiūlymams.

5. SVARSTYTA. Kultūros ministerijos pateiktos pastabos.

Išgryninti „Įtraukios ir kūrybingos visuomenės“ prioritetą, jį orientuojant į kultūros ir kūrybinių industrijų inovacijas.

NUTARTA. Pritarti, finansines technologijas perkeliant į IT technologijas ir papildant „Įtraukios ir kūrybingos visuomenės“ prioriteto tematiką kultūros ir kūrybinių industrijų inovacijų sąvokomis.

6. SVARSTYTA. Lietuvos kultūros tyrimų instituto pateiktos pastabos.

Papildyti prioriteto „Įtrauki ir kūrybinga visuomenė“ aprašymą socialinių ir kultūrinių inovacijų sąvokomis.

NUTARTA. Pritarti, finansines technologijas perkeliant į IT technologijas ir papildant „Įtraukios ir kūrybingos visuomenės“ prioriteto tematiką kultūros ir kūrybinių industrijų inovacijų sąvokomis.

7. SVARSTYTA. Nacionalinio vėžio instituto pateiktos pastabos:

1) Numatyti visų susijusių ministerijų dalyvavimą Programos prioritetų formavime, įgyvendinime, stebėsenoje ir vertinime.

2) Įtraukti Švietimo, mokslo ir sporto ministeriją ir Lietuvos mokslo tarybą į Programos įgyvendinimo ir vertinimo procesą.

3) Numatyti papildomus mokslinės vertės kriterijus.

NUTARTA:

1) Pritarti. Pažymėtina, kad Sumanios specializacijos programos eigos vertinime ir stebėsenoje yra įtrauktos visų suinteresuotų šalių atstovai, tai puikiai atspindėjo EDP procesas, kurio metu dalyvavo apie 130 verslo ir mokslo atstovų. Strateginius sprendimus ir rekomendacinio pobūdžio pasiūlymus švietimo, mokslo ir sporto ministrui bei ekonomikos ir inovacijų ministrui priima ir teikia Sumanios specializacijos koordinavimo darbo grupė, kuri atstovaujama tiek Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, tiek Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, tiek Lietuvos mokslo tarybos, tiek Lietuvos mokslo akademijos narių. Ateityje planuojama įtraukti ir kitas susijusias ministerijas.

2) Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ir Ekonomikos ir inovacijų ministerija rengia Sumanios specializacijos programą. Sumanios specializacijos koordinavimo darbo grupėje dalyvauja Lietuvos mokslo tarybos atstovai. Lietuvos mokslo taryba yra atsakinga už dalį Sumanios specializacijos priemonių.

3) Nepritarti, kadangi dar 2015 m., patvirtinus Sumanios specializacijos strategiją, buvo nustatyti tikslai, uždaviniai ir kriterijai, kurių siekiame. Programos tarpinis pažangos vertinimas nekvestionavo jau nustatytų tikslų, uždavinių ir kriterijų, o atsižvelgiant į EDP ekspertų įžvalgas, makroanalizę ir priemonių rinkinio analizę, buvo vertinami Sumanios specializacijos prioritetinių krypčių aktualumas, potencialumas ir ateities perspektyvos.

8. SVARSTYTA. Lietuvos mokslo tarybos pateiktos pastabos.

Nustatyti ilgesnius terminus mokslo bendruomenei su Programos nuostatomis susipažinti ir pateiktoms pastaboms aptarti, taip pat pateiktas pastabas pristatyti Sumanios specializacijos koordinavimo darbo grupėje.

NUTARTA. Pritarti siūlymui. Sumanios specializacijos koordinavimo darbo grupės posėdis numatytas birželio 19 d., kurio metu numatoma pristatyti Sumanios specializacijos atnaujintą programą ir visas jai pateiktas pastabas. Programa tikslinama, atsižvelgiant į pastabas, ir derinama su suinteresuotomis šalimis.

9. SVARSTYTA. Lietuvos mokslo akademijos pateiktos pastabos:

1) Nustatyti ilgesnius terminus mokslo bendruomenei su Programos nuostatomis susipažinti ir pateiktoms pastaboms aptarti, taip pat pateiktas pastabas pristatyti Sumanios specializacijos koordinavimo darbo grupėje.

2) Išskirti ir papildyti aukštųjų technologijų sektorių Sumanios specializacijos programos aplinkos analizės skyriuje.

NUTARTA:

1) Pritarti siūlymams. Sumanios specializacijos koordinavimo darbo grupės posėdis numatytas birželio 19 d., kurio metu numatoma pristatyti Sumanios specializacijos atnaujintą programą ir visas jai pateiktas pastabas. Po minėto pristatymo programa bus tikslinama, atsižvelgiant į pastabas, ir derinama su suinteresuotomis šalimis.

2) Pritarti ir papildyti.

Posėdžio pirmininkas

Gintaras Vilda

Posėdžio sekretorė

Lina Vaičiūnienė